

Wilno, miasto gubernjalne, oraz
poniekąd stolica Litwy i Biało-
rusi. Gub. wileńska graniczy
na północy z gub. kowieńską,
witebską i Kurlandją, na wscho-
dzie z gub. witebską i mińską,
na południu z gub. mińską i
i grodzieńską, i Królestwem Pol-
skiem (od którego przedziela
ją Niemen). Przestrzeń guber-
niji wynosi według wyliczeń gn.
Strielbickiego w roku 1882 —

3.892.843,4 dzies. czyli 37.371,3
wiorsty kw. (w tem 57.120,45
dzies. zajmują jeziora).

Wilno, po litewsku Vilniuja,
po białorusku Wilnia, prastary
gród, niegdyś stolica wielkich
książąt litewskich, obecnie mia-
sto gubernjalne i powiatowe,
siedziba wyższych władz admi-
nistracyjnych i wojskowych, leży
pod $54^{\circ} 17'$ płn. szer., a $24^{\circ} 17'$
wsch. dług. od gr., przy ujściu
Wilenki do Wilji, w kotlinie,
otoczonej wzgórzami, z których
malowniczy otwiera się widok
na daleką przestrzeń. Wznie-
sione jest na 388 stóp nad po-
ziomem morza. Odległość (po
linji kolejowej) od Petersburga
stanowi 658 wiorst, od Moskwy
875, od Warszawy 387, od
Kijowa 862, od Mińska 173,
od Wierzbołowa 177, od Kowna
97, od Grodna 147, od Rygi
365, od Dyneburga 162.

W wieku XIX Wilno było świadkiem doniosłych wydarzeń gościło w swych murach Napoleona i Aleksandra I, przyglądało się potyczkom, stoczonym w okolicy podczas powstania listopadowego, roniło łzy nad zamknięciem uniwersytetu w d. 1 maja 1832 roku, podejmowało uroczyscie Aleksandra II, wreszcie okryło się grubo żałobą za rządów Murawjewa. Od r. 1863, przez lat czterdzieści Wilno węgowało, przygniecione ciężarem praw wyjątkowych, troszcząc się jedynie o swe potrzeby codzienne. Tradycje dawnej świetności i znaczenia zacieraly się coraz bardziej.

Pierwsza kolej z Wilna do Petersburga i Kowna otwartą została dnia 15 marca, do Warszawy zaś 6 września 1862 r.

Na mocy ustawy dla miast rosyjskich z dnia 16 czerwca 1870 r. Wilno pozyskało Zarząd wybieralny. Rada miejska otwartą została d. 27 lipca 1876 r. We wrześniu 1898 r. odsłonięto pomnik Murawjewa na placu Dworcowym, a we wrześniu 1904 r. na placu Katedralnym pomnik Katarzyny II. W d. 1 września 1905 r. pozwolono na pierwsze pismo polskie w Wilnie po latach czterdziestu przeszło. P. Hipolit Korwin - Milewski założył „Kurjer Litewski“. Wreszcie z ogłoszeniem manifestu z d. 17 października nastąpiły dla Wilna czasy swobodniejsze, życie społeczne zaczęło się krzewić bujniej. Obecnie Wilno posiada 188,162 mieszkańców, nie licząc wojska.

Miasto w ciągu ostatnich lat 20 silnie wzrosło i rozszerzyło się, zwłaszcza po przybraniu w swoje granice licznych przedmieść, jako to: Antokola, Popowszczyzny, Popław, Równopola, Belmontu, Leoniszek, Saskiej Kępy, Markuć, Rosy, Nowego Świata, Kominów, Nowego Miasta, Nowych Zabudowań, Zwierzyńca, Sołtaniszek i willi Łosiewa. Ponieważ Wilno leży po obu brzegach jak Wilji tak Wilenki, przeto dziś już w mieście są dwa mosty żelazne na pierwszej, oraz cztery na drugiej, wszystkie te mosty są przeznaczone dla komunikacji zarówno pieszej jak i konnej.

Wilno, by rzec prawdę, całe swe piękno zawdzięcza prześlicznym okolicom, a więc naturze i świątyniom rzymsko-katolickim. Kościoły wileńskie są pod każdym względem godne bliższego poznania i oględzin.

Jest tu historia, są tradycje i drogie dla ogółu tubylców wspomnienia. Dzieł specjalnych temu poświęconych jest kilka, oraz „Przewodników“, tam więc przyjezdni winni czerpać wiadomości.